

Bibliografie

Renáta Přichystalová

- **Bibliografie** (z řeckého βιβλιογραφία, doslovně "psaní knihy")
- **seznam knih, použité literatury, pramenů, spisů**
- **ucelený soubor informací o knize/ výtisku/ grafice či jiném zdroji**
- **obor o zpracování a užití těchto informací**
- Původně v prvních třech stoletích našeho letopočtu, bylo slovo bibliografie chápáno jako ruční kopírování knih. Ve 12. století se začalo slovo používat pro promyšlené skladování knih a od 17. století jde již o moderní systém knižní evidence.

Etapy vývoje české bibliografie:

- **Počátky české bibliografie v renesanci (cca od pol. 16. stol.);** Václav Hájek z Libočan, Bohuslav Balbín, Jan Jiří Středovský
- **Bibliografie v době národního obrození (pol. 18. stol. – pol. 19. stol.);** Josef Dobrovský, Josef Jungmann, František Palacký
- **Bibliografie od 2. pol. 19. stol. do r. 1945;** Václav Hanka, František Doucha, Zd. Vác. Tobolka
- **Bibliografie po r. 1945 do 1992;** hl. bibliografickou činnost vyvíjela **Národní knihovna**, NK vydávala **Bibliografický katalog ČSR**,
- **Bibliografie od r. 1993 – Národní knihovna ČR**

1. etapa

Počátky české bibliografie
(cca od pol. 16. stol.)

Václav Hájek z Libočan: Kronika česká, 1541.

Toto dílo představuje běžný typ humanistické tzv. skryté bibliografie, tzn., že bibl. je umístěná v čele textu; obsahuje 35 autorů a pramenů. Autor kroniky projevil již značné znalosti renes. literatury a historiografie. Využil např. Ptolemaiovu Velkou Germánii, Strabóna, Tacitovu Germánii a umně tyto znalosti zkombinoval s vlastní fantazií.

původním pravopisem *Kronyka
Czeska*

†18.3. 1553 Praha

Bohuslav Balbín: *Miscellanea Historica Regni Bohemiae*, 1679 (Rozmanitosti z historie Království českého)

Během svého života shromažďoval nejrůznější historické i (tehdy) současné památky, údaje a data týkající se českých zemí a národa; svoje výpisky získával v různých knihovnách a archívech např. v Praze, ve Vídni, v Třeboni atd. - v r. 1645 právě v třeboňském archivu objevil spis: *Vita et passio sancti Wenceslai et sancte Ludmille eve eis* (Život a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily) – Kristiánova legenda

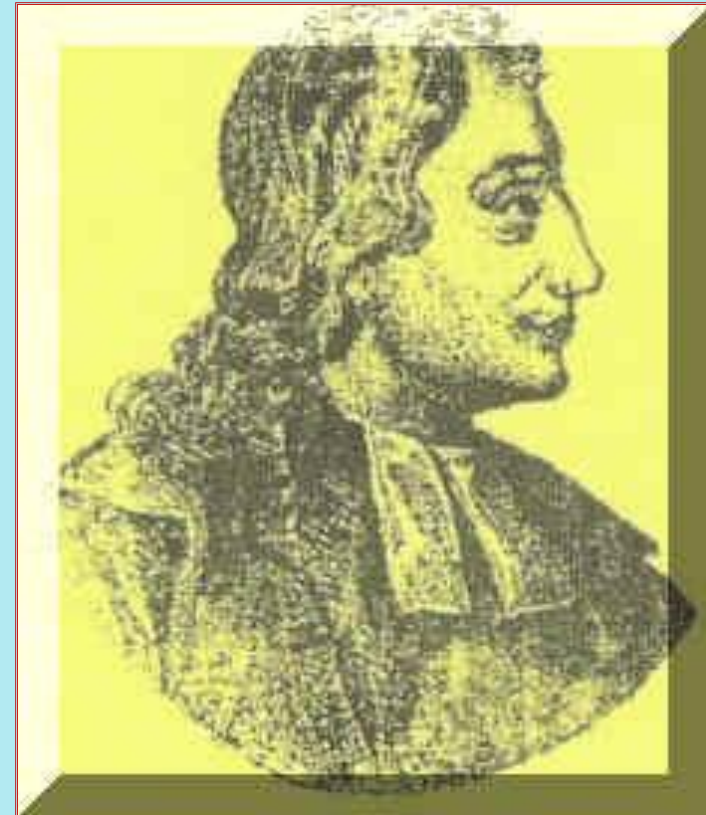
3.12. 1621, HK – 28./29.11. 1688, Praha

Jan Jiří Středovský:

- **Apographa Moravica Sive Liber Fragmentorum Comprehendes Varia Memoriarum Collectanea, 1709**
- **Caementa Historica Sen Apparatus Pro Conficiendis Universalibus Moraviae Cronicis**

- *(Popis Moravy čili kniha sebraných zlomků z různých pamětí moravských)*
Desetisvazková sbírka listin, opisů a konceptů k moravským dějinám.
- *(Historické základy neboli aparát pro sestavení celkové moravské kroniky)*
Pětisvazkové dílo obsahující bibliografický registr k významným heslům, datům a událostem.

Obě díla zůstala nedokončená

1679 - 1713

2. etapa

Bibliografie v době národního obrození

(pol. 18. stol. – pol. 19. stol.)

Koncem r. 1746 byla v Českých zemích založena první společnost pro pěstování vědy:

Societas Incognitorum anebo též

Societas Eruditorum Olomucii

Vznikla z iniciativy moravského šlechtice Josefa Petrasche (1714-1772). Již v r. 1747 začala společnost vydávat svůj první časopis:

Monatliche Auszüge alt und neuer gelehrten Sachen. Tento časopis byl prvním kriticko-bibliografickým periodikem na našem území.

V r. 1750 se společnost rozpadla.

- Mezi léty 1769-1770 vznikla v Praze **Česká soukromá učená společnost**, od prosince 1784 nazvaná **Královská česká společnost nauk**.

Seskupovali se v ní popřední představitelé tehdejšího vědeckého i kulturního života v ČZ; např. G. Dobner, F. Pelcl, F. Procházka, M. A. Voigt, K. R. Ungar, J. Dobrovský atd.

V r. 1771 začali vydávat časopis **Prager gelehrte Nachrichten** – obsahoval zprávy, úvahy a rozbory nově publikovaných vědeckých i literárních děl.

Josef Dobrovský (1753-1829)

je autorem mnoha rozličných bibliografií a propagátorem a obhájcem nové kritické bibliografické metody. Základem této metody byla erudovaná a osobní znalost knih (textů)

„Znáti knihu znamená v bibliografickém slova smyslu jeden exemplář viděti. Kdo neviděl ani jeden otisk knihy, ať již ji našel uvedenu v tisíci záznamech, ten nezná knihu v bibliografickém slova smyslu“ – píše Dobrovský v dopise K. R. Ungarovi z r. 1779.

J. Dobrovský je zakladatel a tvůrce české bibliografie

Josef Jungmann (1773-1847)

vydal knihu:

**Historie literatury české aneb
Soustavný přehled spisů českých s
krátkou historií národa, osvícení a
jazyka.**

Poprvé vyšla v r. 1825, podruhé v
letech 1849-51.

Dílo zaznamenává výhradně česky
psaná a tištěná díla; je prvním velkým
souhrnným dílem v českých dějinách,
první českou všeobecnou registrující
retrospektivní bibliografií.

- Bibliografie nových českých knih byla v tomto období uveřejňována v nově založeném časopise: **Časopis Společnosti vlasteneckého muzea v Čechách** vycházejícího od roku 1827
- Od pátého ročníku (1832) vycházel pod názvem: **Časopis Českého muzeum**
- Od r. 1923 pod konečným názvem: **Časopis národního muzea**

František Palacký (1798 – 1876)

Dílo:

**Dějiny národu českého v
Čechách a na Moravě, 1848**

V němčině kniha vyšla již v r.
1836.

Díl I. částka 1. Od prvověkosti
až do r. 1125

3. etapa

Bibliografie od 2. pol. 19. stol. do r. 1945

Václav Hanka (1791-1861)

v r. 1852 vydal dílo:

Bibliografie prvotiskův českých od r. 1467 až do 1526 léta

V tom stejném roce (1852) 27. 5. byl vydán **Bachův patent**, kterým se nařizovalo, aby byl povinně zasílán 1 exemplář všech tiskovin vydávaných na území rakouského císařství do knihovny ministerstva vnitra; z nichž se dělaly bibliografické soupisy.

- V r. 1860 začal vycházet samostatný bibliografický časopis: **Oesterreichischer Catalog – Verzeichniß aller im Jahre ... in Oesterreich erschienenen Büchern und Zeitschriften in deutscher sodann in allen lebenden und todten Sprachen**
- Od r. 1862, na základě tiskového zákona, byl povinně zasílán 1 exemplář tiskovin z Čech do pražské univerzitní knihovny, z Moravy do olomoucké univerzitní knihovny a ze Slezska do opavské studijní knihovny

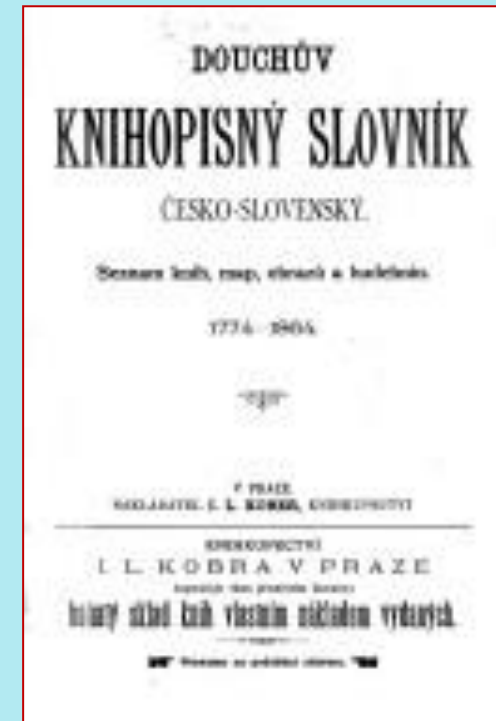
František Doucha (1810-1884)

knihovník a žák J. Jungmanna

v r. 1865 vyšlo jeho nejvýznamnější bibliografické dílo:

Knihopisný slovník česko-slovenský, aneb seznam kněh, drobných spisův, map a hudebních věcí, vyšlých v jazyku národa česko-slovenského od r. 1774 až do nejnovější doby.

Jedná se o abecedně uspořádaný slovník obsahující 10.000 titulů domácích i zahraničních bohemik a slovenik a figuroval jako dodatek k Jungmannově HLČ.

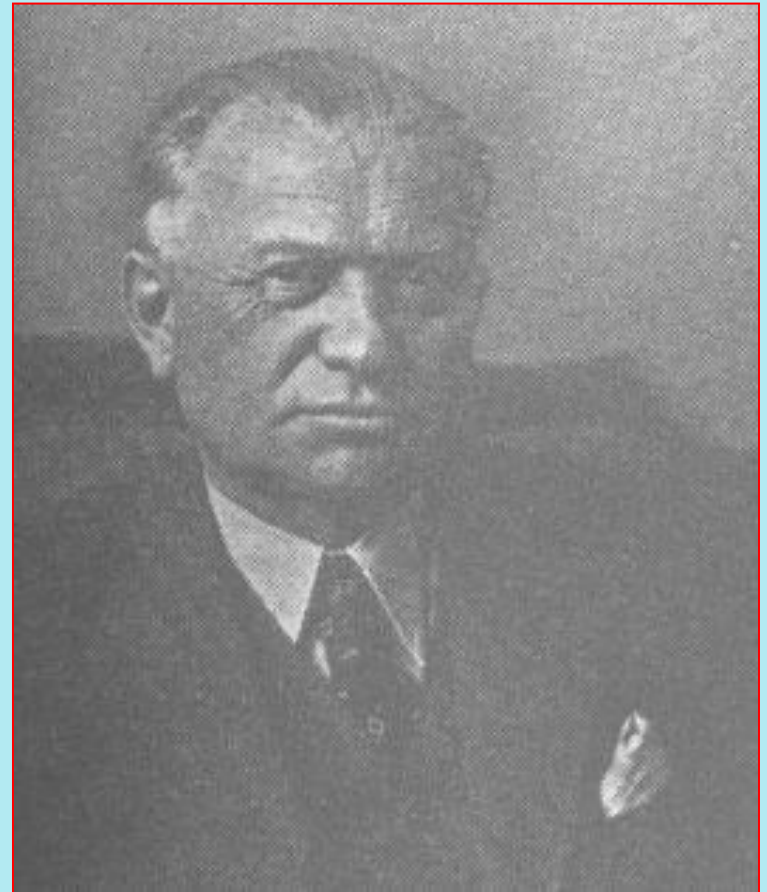
Na samém konci 19. stol. vystupují na scénu české bibliografie 2 významné osobnosti:

Zdeněk Václav Tobolka (1874-1951)

historik, politik, ředitel
Knihovny NZ; v r. 1903
přistoupil za podpory České
akademie věd k vydávání díla:

Česká bibliografie

má 10 svazků, vycházela v
Praze v letech 1903-1914 a
jsou v ní zpracované tiskoviny
za léta 1902 až 1911

Ladislav Jan Živný (1872-1949)

- Za jeho podpory vznikl v r. 1917 **Bibliografický ústav**, který se po r. 1919 přejmenoval na **Československý ústav bibliografický** při Veřejné a univerzitní knihovně v Praze a v roce 1925 byl tento ústav vtělen do nově založeného oddělení Národní a univerzitní knihovny

V r. 1922 začal ústav vydávat periodikum **Bibliografický katalog** od r. 1929 vycházel pod názvem **Bibliografický katalog Československé republiky** jako ročenka a vycházel do roku 1945

- V r. 1923 vznikla na popud Z. V. Tobolku **Komise pro knihopisný soupis** a výsledkem činnosti tohoto orgánu byl:

Knihopis československých tisků od doby nejstarší až do konce 18. století, Praha 1925, 1939

(1. díl zpracovává tiskoviny do r. 1500; vyšel v Praze 1925; 2. díl zpracovává tiskoviny z let 1501-1800; vyšel v Praze 1939)

- Pozn.: na Knihopis ČST navazuje dílo:

Soupis českých tisků 19. století

dílo začalo vycházet v r. 1950 pod patronátem NK a zahrnuje pouze česky tištěnou literaturu

V r. 1935 byl vydán zákon o povinných výtiscích, což se stalo spolehlivou základnou pro národní bibliografické ústředny

4. etapa

Stav v letech 1945-1992

- V r. 1947 byl obnoven zákon z r. 1935 o povinných výtiscích.
- Hl. bibliografickou činnost vyvíjela **Národní knihovna**
- NK vydávala **Bibliografický katalog ČSR**, ten obsahoval části:
 - **České knihy** (BK-ČK vychází od r. 1922, jsou v něm registrovány všechny vydané knihy, brožury a ostatní zvláštní tiskoviny, které nevycházejí běžně, např. vědecké práce vydávané v malém nákladu vědeckými institucemi; bibliografická a knihovnická literatura)
 - **České hudebniny** (vychází od r. 1937)
 - **České články v časopisech** (vychází od r. 1953)
 - **České mapy a grafiky** (vychází od roku 1958)

- Ve zvláštních sešitech se uveřejňoval:

Soupis českých bibliografií za rok ...

a dále vycházely též:

Novinky a časopisy v českých krajích

- NK registrovala zahraniční bohemika ve zvláštním sešitu:

Zahraniční bohemika

- NK vydávala periodický sborník:

Česká bibliografie

V r. 1960 se změnil název státu na Československá socialistická republika – ČSSR a tím se pozměnil i název Bibliografického katalogu – BK ČSSR

5. etapa

Bibliografie od r. 1993

Paul Stašek / Fyziognomie ducha

Výstava portrétů spisovatelů, básníků a filozofů, jejichž autorem je malíř a architekt Paul Stašek.

Dřevěné kostely Podkarpatské Rusi

Přednáška Mychajla Syrochmana, předního znace dřevěné karpatské sakrální architektury, jejíž součástí bude prezentace nově vydaného fotoalba.

Uzavření Referenčního centra

Od 7. 9. 2015 bude Referenční centrum z důvodu stěhování uzavřeno, provoz v nových prostorách bude obnoven u průběhu října 2015. Bližší informace najdete na webu NK.

Katalogy NK ČR

Online katalog NK ČR

... knihy

... seriály

... elektronické knihy

... elektronické časopisy

... elektronické online zdroje

... domácí dokumenty

... zahraniční dokumenty

... dokumenty půjčitelné absenčně

... dokumenty ve studovněch

Naskenované katalogy NK ČR

... speciální řazení katalogů

Lístkové katalogy

Podmínky expedice sbírek

Další databáze NK ČR

České články (ANL)

Prvotisky, staré tisky a mapy (STT)

Knihovnická literatura (KKL)

Katalog Slovanské knihovny (SLK)

Česká národní bibliografie (ČNB)

Novinky České národní bibliografie

Ohlášené knihy a hudebniny (ISN)

Adresář nakladatelů (NAK)

Národní autority (AUT)

Knihovnická terminologie (TDKIV)

Knihovnické zkratky (KZK)

Česko-angl. knihovnic. slovník (KSL)

Slovník českých knihovníků (SCK)

Knihopis českých a slov. tisků (KPS)

EZB

Licencované databáze

EDS - multivyhledávač ve zdrojích

Přehled licencovaných zdrojů

Aktuální zkušební přístupy

Vzdálený přístup

Okénko JIB+

Souborný katalog ČR

Souborný katalog ČR

... monografie

... seriály

Adresář knihoven

Souborné katalogy - knihy

Souborný katalog ČR

Dnes je otevřeno

Hala služeb: 9:00 - 19:00

Všeobecná studovna: 9:00 - 22:00

další

e-zpravodaj

Kontakt

Národní knihovna ČR

Klementinum 190

110 00 Praha 1

☎ 221 663 111

✉ posta@nkp.cz

podrobněji

Rychlé odkazy

Povinné výtisky

Knihovní řád

Ceník

Plán Klementina

Předregistrace/registrace

Pro novináře

Stavební akce

E-knihy do čtečky

Přehled licencovanýchází

Reprografické služby

Multivyhledávač EDS

Školení pro uživatele NK

Hodnocení RIV

Volná místa

Katalogy a databáze

Katalogy NK ČR

Další databáze NK ČR

Licencované databáze

Souborný katalog ČR

12.02.2013

Dnes je otevřeno

Hala služeb: 9:00 - 19:00
Všeobecná studovna: 9:00 - 22:00
další

Bibliografie dějin Českých zemí

Další databáze NK ČR

Služby Sbírký **Katalogy a databáze** Portály

Další databáze NK ČR

- České články (ANL)
- Prvotisky, staré tisky a mapy (STT)
- Databáze knihovnické literatury (KKL)
- Online katalog Slovanské knihovny (SLK)
- Česká národní bibliografie (ČNB)
- Novinky České národní bibliografie
- Ohlášené knihy a hudebniny (ISN)
- Adresář nakladatelů (NAK)
- Národní autority (AUT)
- Knihovnická terminologie (TDKIV)
- Knihovnické zkratky (KZK)
- Česko-anglický knihovnický slovník (KSL)
- Služba českých knihovniců (CSIC)

Souborný katalog ČR

Souborný katalog ČR

... monografie

... seriály

Adresář knihoven

22.07.2013

Typy a druhy bibliografií

Typy a druhy bibliografií

- podle rozsahu a obsahu rozdělujeme bibliografie do 2 velkých skupin – **b. všeobecné**

zpracovávající všechnu literaturu bez ohledu na odbory

b. speciální

zpracovávající literaturu jednotlivých věd anebo okruh širší či užší tematiky, ale pozor, když je téma zúženo na jednu osobu, v tom případě se jedná o:

b. personální, která se může zaujímat buď o osobu samotnou (díla o příslušné osobě), anebo o tvorbu této osoby

- podle toho, které druhy tiskovin b. zpracovává:

- b. knih**

- b. periodik: b. novin**

- b. časopisů**

- (b. map, b. grafik, b. notových záznamů atd.)**

- podle teritoriálního principu:

- b. mezinárodní**

- b. národní (anebo též b. státní);** může a nemusí být omezená jazykem, např. Knihopis ČST je determinován jazykem, BK zase územím státu

- b. regionální**

- podle časového/chronologického principu

např. **b. 19. století; b. r. 1848** apod.

v případě, že nemáme přesně vymezený konkrétní časový úsek hovoříme o **b. běžné/současné**; nebo o

b. retrospektivní

- podle vydání bibliografie:

b. jednorázové – b. monografické

b. periodické (např. bibliografické ročenky)

- podle použitých pramenů:

b. primární (to jsou např. národní bibl.)

b. sekundární (vycházejí z primárních, např. dílčí speciální bibl.)

b. II. stupně; b. III. stupně (bibliog. bibliografií atd.)

Základní pojmy

- **Citát** (angl. – quotation): text doslovně převzatý z nějakého dokumentu, informačního zdroje. Musí být jasné jeho hranice, proto se píše v uvozovkách (event. změna písma). Když má víc než 4 řádky odděluje se od výkladového textu vytvořením samostatného odstavce.
- **Citace** (angl. – citation): zkrácené označení pramene v souvislém textu. Citované místo se musí jednoznačně spojit se záznamem o citovaném dokumentu, který je v úplnosti uveden v seznamu bibliografických odkazů (seznam literatury a pramenů).
- **Citování**: proces, kterým přenášíme vybraný úsek textu z původního pramene do nových souvislostí.

- Česká verze mezinárodní normy stanoví pravidla citování v seznamu použité literatury a pravidla odkazování v textu. Norma má dvě části: **ČSN ISO 690 - ČSN ISO 690 Bibliografické citace. Obsah, forma a struktura**
 - pro tradiční tištěné publikace – monografie a jejich části, časopisecké články, příspěvky do monografií (např. sborníků z konferencí) a patentových dokumentů
- **ČSN ISO 690-2 Bibliografické citace. Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části**
 - pro elektronické publikace - monografie, databáze a počítačové programy a jejich části, elektronické seriály (časopisy) a jejich části (články), elektronické nástěnky, diskusní fóra, elektronické zprávy aj., a to jak pro online dokumenty, tak pro elektronické publikace dostupné na fyzických nosičích

- **Etika citování:**

U překladu citátů je platná norma: ČSN ISO 2384 (010164), Dokumentace. Formální úprava překladů (od 1.1. 1993).

- Zkrácení citátu: [...]

- Doplnění jména, názvu atd. do citátu: [tj. XY, dopl. autor]

- Označení chybného místa: [!] anebo [sic!]

sic - takto

- **Technika citování:**

dodržovat stanovené normy a podmínky
konkrétní redakce

Výběrová literatura k citování v odborném textu

Černá, M. L. 1958: Základy bibliografie. Bratislava.

ČSN ISO 690, 1996: ČSN ISO 690 (01 0197): Dokumentace: Bibliografické citace. Obsah, forma, struktura.

ČSN ISO 690–2, 2000: ČSN ISO 690–2: Informace a dokumentace – Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty.

Dršina, J. 1944: Česká bibliografie. Praha.

Dršina, J. 1966: Základy bibliografie. Praha.

Meško, D. – Katuščák, D. – Findra, J. a kol. 2006: Akademická příručka. Martin.